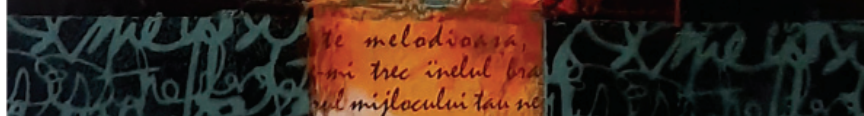

MONITORUL CULTURAL

Lunar arădean de informație culturală

Mai 2026

CENTRUL CULTURAL
JUDEȚEAN ARAD

CONSILIUL
JUDEȚEAN
ARAD

Acest număr este ilustrat cu lucrările artistului plastic

Maria Furnea

Maria Furnea, *Din fereastra atelierului*

Este născută la
3 iunie 1957.
Locuiește în
Arad.

A absolvit
Universitatea
Aurel Vlaicu
din Arad,
Facultatea de
Design.

Este membru al Uniunii Artiștilor
Plastici din România, Filiala Arad și
membru Visarta.

A primit mai multe premii și a
participat la expoziții personale și
de grup.

Contact; Facebook: Maria Furnea
e-mail: mia_furnea@yahoo.com

Lunar arădean de informație culturală

Anul XX, nr. 1 (161) – mai 2026

Redactor-șef: Ioan Matiuț

Colaborează: Adelina Stoenescu, Adriana Sasu, Rodica Colta,
Corina Huțan, Laura Maria Ilea, Ioana Nistor, Gabriela Adina Marco,
Sorin Sabău, Ovidiu Pecican, Vlad-Sergiu Sandu,
Florin Lucian Coita, Ionel Costin, Nelu Scripciuc.

Prezentare artistică: Laurian Popa

Design: Ghizela Șerban

Corectură: Adriana Sasu

DTP: Filip Cenade

Tipar: Tipografia TRINOM Arad

Editor: Centrul Cultural Județean Arad

www.ccja.ro

Responsabilitatea pentru conținutul textelor revine autorilor.
Redacția nu își asumă responsabilitatea pentru modificările
survenite în programul instituțiilor.

ISSN 2559 - 1126

ISSN-L 2559 - 1126

Membru în Asociația Publicațiilor Literare și Editurilor din România

MONITORUL
cultural

Artistul într-o lume a șefilor

Trăim vremuri în care ideea de autoritate a devenit o obsesie colectivă. Funcțiile, titlaturile, pozițiile de conducere, influența instituțională sau economică sunt considerate repere ale reușitei. Societatea contemporană pare organizată în jurul unui principiu simplu: cine conduce are valoare, iar cine nu conduce trebuie să aspire să conducă. În acest context, artistul apare ca o figură paradoxală: lipsit de putere formală, dar înzestrat cu o altă formă de autoritate, una subtilă, greu de cuantificat și adesea incomodă.

Artistul nu este, în mod tradițional, un „șef”. El nu organizează instituții, nu stabilește strategii economice și nu conduce în sens administrativ. În timp ce lumea șefilor funcționează după reguli clare, cuantificabile, artistul operează în registrul incertitudinii, al emoției și al sensului. Dacă șefii construiesc structuri, artistul construiește întrebări. Dacă primii oferă soluții, cel din urmă problematizează însăși ideea de soluție.

Organizarea, structura și disciplina sunt necesare în orice societate. Problema apare atunci când aceste principii devin exclusive și când orice alt mod de a exista este marginalizat. Artistul nu este anti-sistem prin definiție, dar este, inevitabil, un corector al exceselor sistemului. De altfel, istoria arată că marile civilizații nu sunt definite doar de conducătorii lor, ci și de artiștii lor. Numele celor care au deținut puterea sunt adesea uitate sau reduse, în timp ce operele de artă continuă să fie vii, să emoționeze și să provoace.

În vulnerabilitatea artistului se află o formă de autenticitate pe care lumea șefilor o pierde uneori. Pentru a conduce, este nevoie de certitudine; pentru a crea este nevoie de îndoială. Artistul trăiește în această îndoială și o transformă în artă.

În această lume a șefilor, artistul nu trebuie să devină unul dintre ei. Nu pentru că ar fi incapabil, ci pentru că misiunea lui este alta. El nu este chemat să conducă oameni, ci să deschidă drumuri.

Iar această misiune, discretă și adesea neînțeleasă, este poate cea mai dificilă formă de autoritate: aceea care nu se impune, nu se proclamă și nu se legitimează prin funcții, ci se descoperă, lent și profund.

Ioan Matiuț

Tradiția scrisului în ținuturile de vest

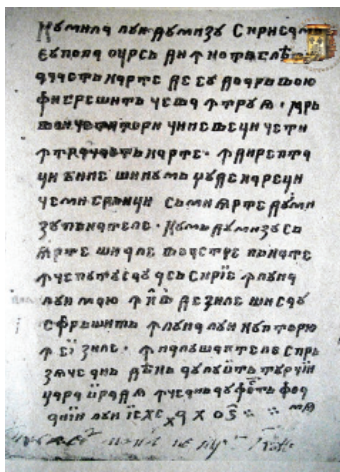
Manuscrise românești din secolul al XVII-lea

Activitatea de traducere și copiere a cărților vechi ortodoxe, urmată de difuzarea manuscriselor, în paralel cu activitatea de tipărire, constituie în cadrul culturii medievale românești un aspect, care se pretează celor mai diverse cercetări, de la simpla semnalare de specialitate a unor exemplare încă necunoscute, în vederea realizării unui catalog general al manuscriselor existente în țară, până la elaborarea unor lucrări de sinteză privind circulația unei anumite literaturi, definatorii pentru spiritualitatea românească din acea vreme.

Asemenea lucrări scrise cu mâna și ulterior legate în piele, care au încercat să asigure în biserici cărțile de trebuință în limba română, am întâlnit în mai multe fonduri din județul Arad.

Importantă în cazul lor este informația pe care o transmit prin conținut. Alături de scrierile canonice găsim în zonă circulând și numeroase apocrife, interzise de biserică dar agreate de oameni.

Pentru a avea o imagine cât mai largă asupra literaturii apocrife românești, care a circulat în ținuturile de vest (Bihor, Arad, Hunedoara), la textele devenite de referință din Codex Sturdzanus (secolele al XVI-lea și al XVII-lea), trebuie să mai menționăm învățăturile din *Păucenia lui Io Alexandru-Vodă din Țare Moldovei*, un manuscris realizat de popa Urs din Cotiglet, în anii 1679-1680, după un model pierdut, mai vechi decât

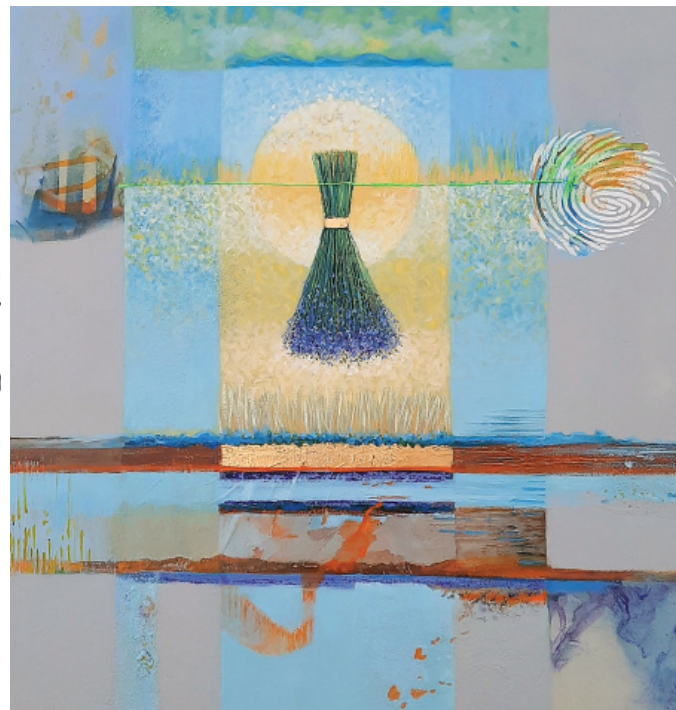
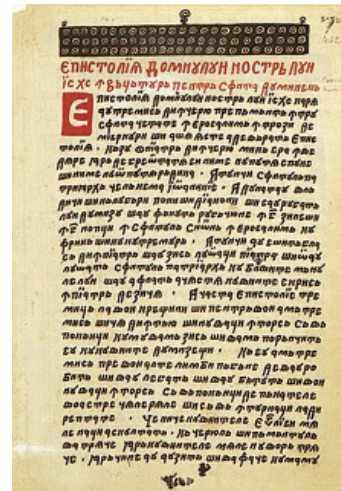
Cazania lui Varlaam (Iași, 1643). Manuscrisul lui Urs din Cotiglet se păstrează în prezent la Lipova.

Această *Păucenie a lui Io Alexandru-Vodă din Țare Moldovei*, cuprinde 113 învățături între care: *Apocalipsul lui Ioan*, *Mucenicia fecioarei Barbura*, *Toiagul lui Iosif*, *Zapisul lui Adam*, *Viața lui Precupie*, *Viața Mărgăritei Vergură*, *Viața Sf. Ilie*, *Poveste despre Maria Magdalena*, *Legenda Duminicii*, *Zece porunci cu tăl-*

cul lor, *Pustușagul Ierusalimului*, *Craiful David*, *Bogatul Iov*, *Iosif la Bitie*, *Învățătura lui Daniil prorocul*, *Cei trei feciori băgați în cuptorul de foc*, *Călătoria Maicii Domnului în iad*, *Legenda Sf. Vineri*, *Alexie*, *Învățătură când iese sufletul omului din trup*, *Adam când greși în rai*, *Când s-a ispitit Isus cu Satana*, *Cei șapte Macavei*, *Cetania celor 12 Vineri mari* etc.

Nu ne punem problema câți cititori au văzut această carte în epocă, dar sigur a trecut prin mai multe mâini de preoți, care s-au delectat cu poveștile scornite, ce au fost adăugate la învățăturile bisericești. Amintim doar *Legenda lui Afrodițian Persul*, *Legenda Sf. Gheorghe* sau a *Sf. Vineri*. Să tot citești.

Dr. Rodica Colta

Maria Furnea, *Botanical Dreams*

Producerea varului în Țara Zărandului

Multă vreme, până la introducerea pe scară largă a cimentului, dar și după aceea, varul a fost cel mai important material pentru construcții. În Țara Zărandului el a fost folosit, încă din cele mai vechi timpuri, atât la edificarea cetăților (Șiria, Șoimoș, Dezna, Pâncota, Lipova etc.), a bisericilor, a diferitelor construcții de interes public (școli, primării, mori etc.), cât și a locuințelor nobile (conace) sau a caselor obișnuite. În Munții Zărandului au existat o mulțime de cariere de calcar. În preajma lor s-au înființat de timpuriu și cuptoare pentru obținerea varului. Obținerea varului era o activitate des întâlnită în această regiune. Un bun exemplu în acest sens sunt cuptoarele de var de la Agriș care în anul 1890 prelucrau 3.500 de tone de materie primă folosind 50 de muncitori¹.

Obținerea varului nu s-a făcut însă numai de către firme organizate, ci și de către persoane particulare interesate să scoată un profit bun. În jurul localităților Agriș, Troaș, Blăjeni, Buceș, Vața, Baldovini, au existat oameni care practicau vărăritul.

De asemenea, la Vidra (comuna Vărfurile), unde deși nu se găsea calcar, acesta era adus cu căruțele din localitățile Izbuc și Călugări (județul Bihor) și prelucrat aici².

Procedeul de prelucrare era dificil și destul de îndelungat. Piatra de calcar era exploatată în carieră. Pentru aceasta era nevoie de pene de fier, dălți, târnăcoape, ciocane de spart, baroase, rânghi, pari de fier³. Bucățile de calcar, aduse la cuptorul de ars, trebuiau sparte în fragmente mai mici.

În Țara Zărandului cuptorul de var era construit în stil asemănător celui de ars oale, numai că avea dimensiuni mult mai mari, nu era lipit cu pământ și avea doar o singură gură de alimentare pentru foc. Forma era tronconică și era făcut tot din piatră.

Cuptoarele de la Agriș aveau baza de 5-6 metri, iar deschiderea de sus, de 2 metri. La construcția lor s-a folosit *piatră mălăiață*, o piatră de vale foarte rezistentă, refractară. Pereții aveau 0,6 metri grosime. În incinta cuptorului, începând de la bază se construia un *pomnol* cu lățimea de 0,7 metri și înălțimea de 0,6 metri de la sol. Printr-o deschizătură de 0,7 metri lățime și 1,8 metri înălțime,

se pătrundea în cuptor unde piatra de var se așeza mai întâi pe pomnol, în rânduri suprapuse, clădite în boltă⁴.

Așezarea pietrelor în cuptor se făcea în următoarea ordine: cele mai mici erau puse mai jos, iar cele mai mari deasupra. Cuptorul era umplut ochi, iar deasupra era acoperit cu țigle sau cu un strat de lut în care se făceau niște orificii pentru aerisire și pentru evacuarea fumului. Se făcea foc cu trunchiuri de copaci, cu rădăcini, de obicei lemn care nu se putea folosi la construcții. Focul ținea și două-trei zile, timp în care trebuia supravegheat cu multă atenție. Erau mai mulți oameni care supravegheau cuptorul, cu schimbul. Se foloseau circa 2000 kg de lemne (sau 22 de cruci)⁵. Varul era ars când fumul care ieșea deasupra cuptorului era de culoare albă. Apoi cuptorul se lăsa la răcit o zi și o noapte. Varul ars, care era de calitate bună, trebuia să aibă culoarea albă. Piatra de var astfel obținută trebuia stinsă cu apă pentru a se obține varul necesar pentru construcții. Producătorii de var preferau să-l comercializeze sub formă de bulgări, deoarece era mult mai ușor de transportat⁶.

Pentru vânzare, varul era dus cu căruțele pe traseul Gurahonț – Sebiș – Ineu – Pâncota – Arad, dar și spre Salonta, Timișoara sau pe Valea Mureșului.

Se pare că producerea și comercializarea varului aducea un bun profit.

Sorin Sabău

¹ Eugen Gluck, „Industria arădeană între 1848-1894, în *Ziridava*”, nr. IX, Arad, 1978, p. 105

² Informator, Morcan Toma, 74 ani, sat Vidra, (comuna Vărfurile jud. Arad)

³ Valer Butură, *Străvechi mărturii de civilizație românească (Transilvania – studiu etnografic)*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1989, p. 340

⁴ Horia Truță, Aurel Ardelean, Ioan Don, *Căsoaia și împrejurimile (însemnări monografice)*, Arad, University Press, 2014, p. 155-156

⁵ *Ibidem*, p. 156

⁶ Informator, Morcan Toma, 74 ani, sat Vidra, (comuna Vărfurile jud. Arad)

De la Înălțare la Rusalii – drumul dorului devenit prezență

*Dragul meu prieten,
Hristos a înviat!*

Luna Mai vine, de fiecare dată, cu lumina aceea care nu se oprește doar în natură, ci pare că încearcă să pătrundă și mai adânc, în acel loc tăcut din tine în care se adună întrebările, dorurile și, uneori, oboseala unei vieți trăite prea în grabă; și poate că nu întâmplător această lună ține în ea, anul acesta, două dintre cele mai sensibile și paradoxale momente ale credinței – Înălțarea și Rusaliile – două sărbători care nu doar marchează un eveniment din trecut, ci deschid un drum interior, un fel de mișcare lăuntrică pe care, dacă o lași să se întâmple, începi să o recunoști în propria ta viață, chiar dacă nu ai pus niciodată în cuvinte ceea ce simți.

Înălțarea nu este doar o imagine a lui Hristos care Se ridică la cer, ci este momentul acela în care, fără să vrei, dacă te străduiești să te integrezi real în trăirea celui eveniment, rămâi cu o senzație de despărțire, chiar dacă Scriptura spune limpede că *„Și, pe când îi binecuvânta, S-a despărțit de ei și S-a înălțat la cer”* (Luca 24, 51), iar această binecuvântare nu este un gest de final, ci o formă de prezență care continuă dincolo de ceea ce ochiul poate vedea; și totuși, în ciuda acestei promisiuni, rămâne în tine acea întrebare pe care nu o rostești întotdeauna, dar care te însoțește: dacă nu mai este „aici”, atunci unde este?

Și răspunsul vine, discret, dar ferm: *„Iată, Eu sunt cu voi în toate zilele, până la sfârșitul veacului”* (Matei 28, 20), iar această tensiune dintre plecare și rămânere, dintre absență și prezență, nu este o contradicție, ci începutul unei adânciri pe care nu o poți înțelege dacă nu o trăiești, pentru că, odată cu această aparentă retragere, ceva se naște în tine – un dor care nu mai poate fi acoperit de lucruri mici, de ocupații rapide sau de explicații superficiale.

Și poate că ai simțit asta, chiar fără să o legi de aceste sărbători: acel moment în care lucrurile care altădată te țineau ocupat nu te mai umplu, în care simți că există mai mult decât ceea ce trăiești la suprafață, în care nu mai vrei doar să știi despre Dumnezeu, ci începi, fără să-ți dai seama, să-L cauți cu adevărat; și exact aici apare dorința de a umple imediat acel spațiu, de a nu rămâne în acel „între” care pare inconfortabil, dar care este, de fapt, esențial.

Pentru că Scriptura spune: *„De ce stați privind la cer?”* (Faptele Apostolilor 1, 11), iar această întrebare nu este o muștrare, ci o

chemare de a nu transforma dorul într-o simplă nostalgie, de a nu rămâne blocat într-un trecut frumos, ci de a înțelege că Dumnezeu nu Se retrage pentru a Se ascunde, ci pentru a te conduce spre o întâlnire mai adâncă, una care nu mai depinde de ceea ce vezi, ci de ceea ce începe să se nască în interiorul tău.

„Împărăția lui Dumnezeu este înăuntrul vostru” (Luca 17, 21) – acest cuvânt, dacă îl iei în serios, schimbă totul, pentru că nu mai este vorba despre a-L căuta pe Dumnezeu în afara ta, ci despre a crea în tine spațiul în care El poate veni; și acest spațiu nu se construiește prin grabă, nici prin acumulare, ci printr-o oprire sinceră, printr-o așezare care, de multe ori, începe cu acceptarea dorului.

Ucenicii au înțeles acest lucru fără să-l teoretizeze: *„Toți aceștia, într-un cuget, stăruiau în rugăciune”* (Faptele Apostolilor 1, 14), adică au rămas, au așteptat, au lăsat acel timp să lucreze în ei, fără să-l umple cu altceva; și poate că tocmai de aceea Rusaliile nu vin ca un spectacol pentru niște oameni ocupați, ci ca un răspuns pentru niște inimi care au devenit, prin dor, loc.

„Și, din cer, fără de veste, s-a făcut un vuiet... și s-au umplut toți de Duhul Sfânt” (Faptele Apostolilor 2, 2-4) — iar această „umplere” nu este întâmplătoare, pentru că ea presupune, mai întâi, un gol asumat, o disponibilitate, o deschidere care nu mai caută să controleze totul, ci acceptă să primească.

Și în acest punct înțelegi că dorul nu a fost o lipsă, ci o pregătire; că neliniștea nu a fost un obstacol, ci un început; că Dumnezeu nu a plecat, ci a schimbat felul în care vine.

„Dragostea lui Dumnezeu s-a vărsat în inimile noastre prin Duhul Sfânt” (Romani 5, 5) – iar această revărsare nu rămâne o simplă stare interioară, o emoție trecătoare sau o liniște difuză, ci capătă trup, formă, realitate.

Pentru că există un loc în care această prezență devine deplină, concretă, personală: *„Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu rămâne în Mine și Eu în el”* (Ioan 6, 56).

Aici se încheie, de fapt, drumul. Nu în înțelegere, ori emoție, ci în întâlnire. Într-o întâlnire care nu mai este doar dorită, ci trăită.

Și poate că, în această lună, cel mai sincer răspuns nu este să încerci să simți mai mult sau să înțelegi mai bine, ci să ai curajul de a nu-ți umple prea repede golurile, de a rămâne în acel dor care te cheamă mai adânc și, mai ales, de a face pasul concret spre locul în care Dumnezeu nu mai este doar căutat, ci primit.

Sunt convins, ca și tine, că Dumnezeu nu așteaptă să-L cauți, ci doar să-L primești. El bate, răbdător, la poarta inimii tale.

*Cu drag, străduindu-mă și eu să deschid la timp,
pr. Vlad – Sergiu Sandu*

In memoriam maestrului coregraf Viorel Nistor

Viorel Nistor s-a născut în satul Benești, județul Sibiu, la data de 8 octombrie 1946. A urmat cursurile Școlii Generale din Alțâna și a dansat de la vârsta de 10 ani, avându-l coregraf pe Tibi Fleșaru de la Casa Raională de Cultură Agnita. Mihăiloaie Pavel și Bărbulea Petru au fost țărani satului și buni cunosători ai jocului local, de la care Viorel Nistor a învățat repertoriul tradițional.

La Agnita, în timpul liceului, a continuat activitatea, fiind dansator în echipa de dansuri și participând la numeroase spectacole și concursuri regionale.

A urmat mai apoi cursurile Facultății de Biologie de la Cluj Napoca și a dansat în formația de dansuri a Institutului Pedagogic a Universității „Babeș Bolyai” și în Ansamblul Casei de Cultură a Studenților unde au activat unii dintre cei mai renumiți coregrafi ai Clujului- Octavian Stroia, Domy Emeric, Emilian Barteș, Ioan Triteanu, Vasile Apetri, de la care Viorel Nistor a învățat multe jocuri.

În primul an de învățământ, ca profesor în localitatea Șeulia de Mureș, a instruit echipa de dansuri a căminului din localitate și a Casei de Cultură din Iernut, iar în anul următor a activat ca profesor și director de cămin în localitatea Veștem, județul Sibiu. Aici a cunoscut o parte din obiceiurile tradiționale și jocurile satului din această vatră folclorică a Sibiului de Est.

În anul 1968 a făcut cunoștință cu coregraful Ioan Macrea și Junii Sibiului, unde a activat ca dansator o perioadă mai scurtă de timp. Dar tot în această perioadă, fiind profesor la Cisnădie, a instruit formația de dansuri a Casei de Cultură din localitate și a înființat Ansamblul Tineretului din Sibiu. Tot în acest an a fost invitat într-un turneu- în Italia, la Prato și Firenze- cu Ansamblul Mărțișorul din Cluj. Își amintea cu drag de acele spectacole dirijate de Dumitru Fărcaș alături de mari actori ai României- Silvia Popovici, Silvia Ghelan, George Motoi, Victor Tudor Popa și Corpul de Balet al Operei Române din Cluj.

În anul 1971 a absolvit Școala Populară de Arte în calitate de instructor- coregraf. În aprilie 1972 a fost înrolat în armată la Lipova. Aici a realizat, la depunerea jurământului, unul dintre cele mai frumoase spectacole tematico-folclorice, în amintirea nepieritoare a eroilor de la Păuliș.

Din 1 octombrie 1972 a lucrat ca maestru coregraf la Centrul

Cultural Județean Arad, dedicându-și toată activitatea cercetării și valorificării folclorului muzical coregrafic arădean.

Împreună cu Ansamblul „Doina Mureșului” a obținut, în anul 1974, Marele Premiu - Templul de Aur - al Festivalului Internațional de Folclor MANDORLO IN FIORE de la Agrigento-Sicilia. A

participat la multe festivaluri și turnee în Franța, Germania, Suedia, Danemarca, Iugoslavia, Austria, Cehia, Slovacia- cu formații coregrafice din municipiul și județul Arad.

Din anul 1972, în calitate de coregraf al Centrului Cultural Județean Arad, a participat la cursurile de reciclare de la București, Brașov, Baia Mare și Sibiu, obținând atestatul de maestru coregraf.

În decursul celor 45 de ani de activitate, a dus o permanentă activitate de valorificare a folclorului muzical-coregrafic, concretizată prin transpunerea scenică a unor suite de dansuri a peste 60 de formații din județul Arad, din principalele zone etno-folclorice din Țara Zărandului, zona Ineului, Câmpia Crișului Alb, Valea Mureșului și Podgoria Aradului.

„Uitându-mă în ochii tinerilor din sală, am înțeles că folclorul nu va pieri!” - Viorel Nistor.

MONITORUL
cultural

Maria Furnea, Cantofabule

Crăciunul – întoarcerea, cu dor, Acasă

În istoria culturală a Aradului un moment de seamă l-a marcat șederea poetului Aron Cotruș aici și prodigioasa lui activitate din perioada respectivă. După terminarea războiului, în 1919 s-a întors în țară și a devenit ziarist în Arad, membru al Societății Scriitorilor Români și director la biblioteca Sămănătorul.

Istoricul literar Mircea Popa rezumă: „Mai întâi a intrat în redacția ziarului *Românul*, condus de Vasile Goldiș, întrerupându-și pentru aceasta studiile de la Universitatea din Viena. Chemarea lui la Arad s-a produs în 1913, acolo unde tipărește și volumul său *Sărbătoarea morții*. În 1916 este trimis pe frontul italian, unde, împreună cu alți combatanți se aliază trupelor italiene de la Cittaducale, alcătuind o „Legiune românească” și un Comitet de Acțiune al soldaților români, activând în strânsă legătură cu Ambasada noastră de la Roma. Revenit în țară, se va dedica presei arădane, scoțând aici revista *Solidaritatea*, apoi contribuind la apariția *Salonului literar* și a *Hotarului*”. Efervescenta cheltuită de poet în orașul de pe Mureș rezultă clar din împărțirea activității sale între aceste publicații. Dar nu era vora doar de atât. Cotruș s-a străduit și să medieze cultural între români și maghiari. Astfel, în 30 decembrie 1922 îi scria lui Emil Isac de pe str. Românului nr. 1/a din Arad: „V-am trimis ieri doi numeri din revista ungiurească *A Fekete Macska* [*Pisica neagră*], care a început să apară în Arad. Redactorul acestei reviste, d.[omnul] Fekete, intenționează să facă o antologie, în ungiurește, a poeziei erotice românești de azi. Dacă doriți să se traducă o samă de poezii, vă rog să le trimiteți pe adresa mea”. El mai anunță și că „Gazeta pe care-o redactez aici e în doagă de moarte. Așa zișii noștri intelectuali nu citesc sau dacă citesc, nu plătesc”.

Tot din Arad, în 5 februarie 1925, îi trimitea aceluiași „articulul din *Tribuna nouă*, care urma să fie reprodus și în nr. 3 al *Salonului literar*. El contribuia astfel la mai buna prezență publică a poetului, mediind apariția textului său în două publicații diferite, ambele arădene.

În 26.II.1925, după nici o lună, Cotruș îl presa pe Isac, în virtutea unei promisiuni prealabile a aceluia: „...te rog trimite manuscrisul cât mai repede. Mă voi îngriji, cu toată plăcerea, de tipărirea lui. Trimite, te rog, totodată și o scurtă schiță biografică”. Era, fără îndoială, un gest de prietenie și de solidaritate scriitoricească.

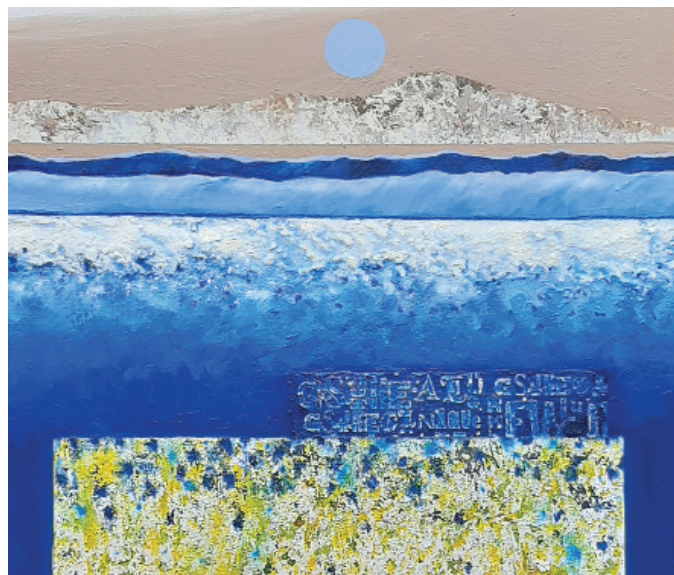
În 27 februarie 1925, Emil Isac era informat de Cotruș că în Arad, „Poetul Al.T. Stamatiad pregătește o mică antologie a poezilor români de azi pentru *Biblioteca Sămănătorul*. Prin mine, el te roagă să trimiți pentru această antologie două poezii care îți sunt mai dragi”. Ritmul în care se succedau acțiunile culturale arădene erau asidue, după cum și persoanele implicate în realizarea acestora se dovedesc a fi mai multe. Starea de efervescentă

culturală românească era neîndoielnică, iar avântul ei se datora, fără îndoială, climatului sufletesc de avânt instaurat după Unirea din 1 decembrie 1918. Nu este însă mai puțin adevărat că și în rândul populației maghiare a Aradului efervescenta era o realitate, periodicele cu alonjă culturală publicate de maghiari în aceeași perioadă rămânând memorabile.

Ovidiu Pecican

MONITORUL
cultural

Maria Furnea, Luna amară într-un lan de rapiță

Expoziția

„CULTURA CUCUTENI –
O CIVILIZAȚIE PREISTORICĂ
REDESCOPERITĂ”

Complexul Muzeal Arad

(Palatul Cultural, intrarea dinspre Piața „George Enescu”)

Complexul Muzeal Arad, în colaborare cu Muzeul Județean „Ștefan cel Mare” Vaslui, prezintă, în premieră la Arad, 98 de artefacte arheologice de o deosebită valoare istorică și artistică, în cadrul expoziției temporare „Cultura Cucuteni – O civilizație preistorică redescoperită”.

Proiectul expozițional reprezintă o incursiune fascinantă în universul uneia dintre cele mai vechi și spectaculoase civilizații ale Europei preistorice. Totodată, acesta le oferă vizitatorilor ocazia de a se familiariza cu numeroase bunuri de patrimoniu ce reflectă ocupațiile practicate,

spiritualitatea, dar și obiectele comune utilizate în viața de zi cu zi de către comunitățile eneolitice. Pe parcursul expoziției, publicul va putea înțelege tehnica de producție a vaselor, simbolistica decorurilor și amestecul pigmentilor care au generat culorile ce au supraviețuit mileniilor.

Cultura Cucuteni cunoscută și sub denumirea de Cucuteni-Trypillia este cea mai veche civilizație eneolitică din spațiul euro-

pean încadrată cronologic în perioada mileniilor V-III î.Chr., circa 5050-2950 î.Chr. și având o arie extinsă de răspândire atestată prin cercetările desfășurate în cele peste 2000 de așezări cucuteniene. Acest fenomen cultural se caracterizează prin așezări întinse, locuințe de mari dimensiuni, ceramică pictată bicrom și tricrom, unelte și arme din piatră și os, plastică antropomorfă și zoomorfă. Artefactele arheologice din colecția Muzeului Județean „Ștefan cel Mare” Vaslui, de deosebită valoare istorică și artistică, provin din cercetările arheologice de teren și sistematice, realizate de-a lungul anilor în așezări aparținând culturii Cucuteni, precum cele de la Dumesti, Poienești, Tăcuta, Dănești, Dodești, Stanția etc., toate acestea fiind așezări din județul Vaslui.

Expoziția „Cultura Cucuteni – O civilizație preistorică redescoperită” reprezintă principalul punct de atracție al evenimentului Noaptea Europeană a Muzeelor, care va avea loc la Arad, sâmbătă, 23 mai. Prin acest demers muzeal, Complexul Muzeal Arad își propune să promoveze patrimoniul cultural național și să ofere vizitatorilor o experiență educativă autentică, menită să apropie publicul arădean de istorie și de valorile trecutului.

Expoziția „Cultura Cucuteni – O civilizație preistorică redescoperită” este deschisă la Complexul Muzeal Arad (Palatul Cultural, intrarea dinspre Piața „George Enescu”) până duminică, 14 iunie 2026.

Adelina Stoenescu

Evenimentele de divertisment ale lunii mai

6 mai // ora 20.00 // Folk de colecție // Filarmonica
Arad

Iubitorii muzicii folk sunt invitați la un concert special - „Folk de colecție”, care îi aduce pe aceeași scenă pe îndrăgiții artiști Vasile Șeicaru și Ducu Bertzi.

Cu o carieră de peste patru decenii, Vasile Șeicaru s-a impus printr-un stil inconfundabil, sensibil și profund, fiind unul dintre cei mai apreciați artiști ai genului. De cealaltă parte, Ducu Bertzi a cucerit publicul prin vocea sa caldă și prin interpretări

autentice, devenind un nume de referință pe scena folk din România.

Reuniunea celor doi artiști într-un singur concert oferă publicului arădean o ocazie rară de a trăi o experiență muzicală aparte, în care versurile pline de sens și armoniile inconfundabile creează o atmosferă intimă și caldă.

„Folk de colecție” se anunță a fi mai mult decât un simplu concert – o întâlnire cu muzica ce a însoțit generații, o seară în care amintirile se împletesc cu emoția prezentului, într-un spectacol dedicat tuturor celor care apreciază autenticitatea și sensibilitatea folkului românesc.

Evenimentul promite o seară încărcată de emoție și nostalgie, în care publicul va avea ocazia să redescopere unele dintre cele mai cunoscute piese din repertoriul celor doi artiști.

7 mai // ora 20.00 // Quiz Night // Cafeneaua Literară Joy's

Cafeneaua literară Joy's organizează evenimentul intitulat „European Quiz Night”, o seară interactivă dedicată testării cunoștințelor despre Europa.

Participanții vor avea ocazia să răspundă la întrebări din domeniul, precum cultură, istorie, geografie sau muzică, într-un format competitiv, dar accesibil publicului larg. Evenimentul se adresează atât grupurilor de prieteni, cât și celor care doresc să își formeze echipe la fața locului.

MONITORUL
cultural

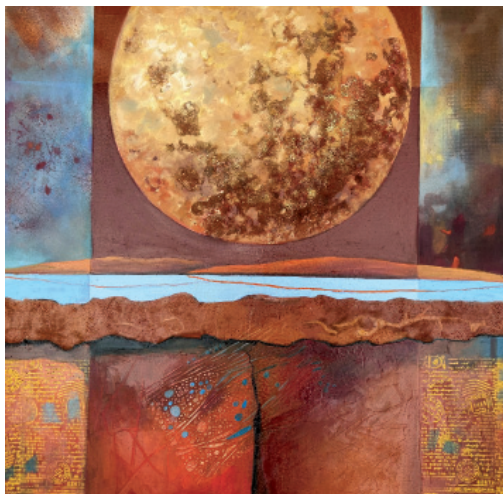
Organizatorii propun astfel o alternativă de petrecere a timpului liber într-un cadru relaxant, care îmbină componenta educativă cu cea de divertisment.

22 mai // ora 20.00 // Concert Dirty Shirt // Terasa Flex

Dirty Shirt anunță cu mândrie **DIRTYLICIOUS DECADE TOUR**, un turneu special dedicat aniversării a 10 ani de la lansarea albumului „Dirtylicious” – materialul

discografic care a schimbat definitiv traiectoria trupei și a redefinit scena rock/metal românească, consolidând în același timp poziția formației pe harta internațională. Este un eveniment rar, dedicat fanilor din țară, care vor putea revedea live albumul ce a definit esența stilului Dirty Shirt.

Maria Furnea, Luna amară4

În fiecare joi // ora 19.00 // Karaoke cu Julie // La Bottega Beer&Grill

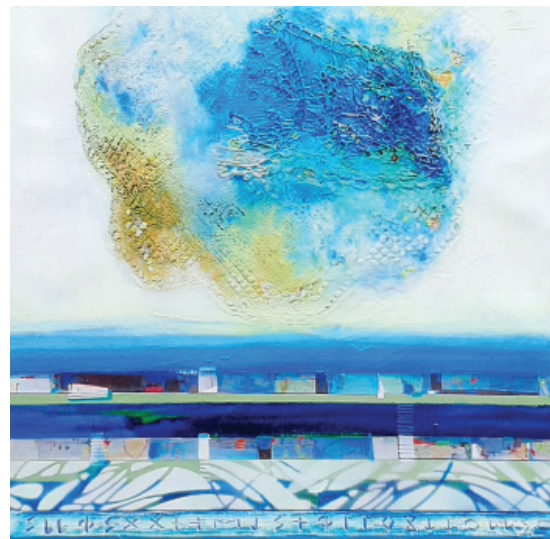
Seara de karaoke oferă o modalitate plăcută și reconfortantă de petrecere a timpului liber, într-un cadru informal, unde participanții pot urca pe scenă sau se pot bucura de spectacol din public, într-o atmosferă prietenoasă, animată de muzică și voie bună.

Evenimentul este deschis atât celor pasionați de cântat, cât și celor care preferă să petreacă timp de calitate alături de prieteni, într-un ambient relaxant.

Nu este necesară o voce perfectă – este suficientă dorința de a te distra și de a petrece o seară agreabilă.

*Pagini realizate de
Corina Huțan*

MONITORUL
cultural

Maria Furnea, Luna amară5

Un erou mai puțin cunoscut

Uneori, conținutul și amănuntele lor inefabile transformă subiectele în adevărate forțe de atracție, pe care nu le putem ocoli. Așa s-au petrecut lucrurile și cu acesta, la care am asistat întâmplător în clasele primare, din poziția de coleg al protagonistului. Dar, dincolo de participarea mea pasivă, evenimentul a dobândit o nouă dimensiune prin faptul că s-a desfășurat pe calea ferată

Arad-Brad, străbătută de *Trenul Moșilor*. Puțin mai sus de Hălmagiu, linia ferată, aproape nedespărțită de apele Crișului Alb, intră în județul Hunedoara și trece prin satul *Ociu* (com. Vața de Jos). Menționat în documentele ungurești la 1439 sub formele *Olch* și apoi *Ocs*, numele său provine de la apelativul *Ochi* în varianta regională: *Oci*, „întindere de apă (...) circulară” (DEX), dar și „luminiș în crâng” (I. Jordan). Cătunele Basarabasa în amonte și *Ocișor* în aval i-au delimitat întotdeauna perimetrul.

Tânărul Ciorogari Ioan, zis Ionel, care a dat relief dramaticului episod, face primele două clase primare în *Ociu*, iar din a treia se transferă la *Vața de Jos*, unde am devenit prieteni. Întrucât, din cauza lipsurilor, părinții nu-i pot plăti un abonament la tren, Ionel trebuie să parcurgă zilnic pe jos cei trei km până la școală și tot atâția până acasă. Devine un trecător statornic pe cărarea din apropierea liniei ferate, îmbrăcat în haine țărănești și încălțat cu opinci, resimțind căldura de la începutul verii. Tare ar fi vrut să aibă și el o ținută mai *domnească* și niște pantofi, dar în acele vremuri grele de după război rămăsese doar cu visul. El și ceilalți elevi, pe care situația îi obliga să meargă pe jos la școală, cunoșteau bine mersul trenurilor și aspectul căii ferate. Circulau zilnic pe acolo, distanța fiind mai mică.

În vara lui 1956, spre sfârșitul clasei a patra, Ionel se întorcea de la școală pe aceeași potecă. Ajunge în hotarul așezării natale și observă ceva nefiresc pe locul *Bibogaș*, traversat de calea ferată. Se apropie și vede cu groază că, pe o lungime de circa un metru, o șină era ruptă. Avaria se produsese, probabil, după trecerea ultimului transport feroviar. Fără să-și piardă cumpătul, copilul de 11 ani și câteva luni își dă seama de pericolul în care se afla trenul ce urma să vină de la Brad. Cum halta de la *Ociu* era destul de departe, se hotără să fugă înapoi spre *Vața* în calea trenului. Găsește un material de culoare roșie, pe care îl agită tot mai frenetic pe măsură ce locomotiva se apropie. Mecanicul ia în serios avertismentul și oprește garnitura, evitând un dezast

tru de proporții. Pe atunci se circula foarte mult cu trenul, deoarece nu prea erau alte mijloace pentru călătorie. Dintotdeauna, Ionel se dovedise foarte inventiv, curajos și capabil să înțeleagă urmările unei acțiuni, calități rar întâlnite la vârsta aceea.

Apar și recompensele: o sumă de bani (600 lei), un abonament gratuit pe tren și ceva rechizite școlare. Cam simbolice, dar bune și ele având în vedere dificultățile prin care treceau oamenii. Băiatul împarte banii cu dreptate. După ce oferă părinților o parte pentru nevoile casei, cu restul își cumpără un costum și scapă de opinci.

În anii următori, îmbrățișează meseria de ceferist până la capăt.

Ciorogari Ioan (1944-2022)

Ovidiu Someșan

Maria Furnea, *Mânia liberă*

Îată că a apărut și primul număr din Monitorul Cultural al anului 2026. În această rubrică ne-am gândit să vă prezentăm câteva dintre activitățile Școlii Populare de Arte Arad, ce s-au desfășurat în perioada începutului de primăvară. Ne bucurăm sincer de performanțele cursanților noștri, îndrumați cu dragoste și profesionalism de toți profesorii coordonatori ai Școlii Populare de Arte Arad.

Primăvara din acest an a reunit frumoase întâlniri de suflet la Școala Populară de Arte. Astfel, clasele de muzică ale Școlii Populare de Arte au susținut Audițiile de Primăvară, ce au avut loc la Sala Marii Uniri, situată pe B-dul Revoluției, nr. 81. Au participat la aceste evenimente toți iubitorii de muzică și frumos, pentru a-i încuraja pe tinerii cursanți ai Școlii Populare de Arte în minunatul lor parcurs artistic.

Programul Audițiilor de Primăvară s-a desfășurat după cum urmează:

JOI, 19.03.2026 – clasa de pian, profesor coordonator Eliza Jida;

LUNI, 23.03.2026 – clasa de pian, profesor coordonator Maria Horosni;

MARȚI, 24.03.2026 – clasele de vioară, prof. coordonatori Marita și Nikolaus Kardos;

JOI, 26.03.2026 – clasa de pian, prof. coordonator Mariana Toma;

LUNI, 30.03.2026 – clasa de canto muzică clasică și populară, prof. Elizaveta Rudei;

MIERCURI, 01.04.2026 – clasa de pian, prof. coordonator Andreea Demeter;

MIERCURI, 01.04.2026 – clasa de pian, prof. coordonator Claudia Stesco;

JOI, 02.04.2026 – clasa de pian, prof. coordonator Loredana Cicirean.

În data de 20 martie a avut loc, la Colegiul de Arte „Sabin Drăgoi” Arad, Concursul Interjudețean de Canto, Teorie și Istorie a Muzicii „Nicolae Brânzeu” – ediția a XI-a. Acest concurs are ca obiectiv promovarea tinerilor interpreți în formare și aduce un omagiu compozitorului și dirijorului Nicolae Brânzeu,

personalitate marcantă a Aradului, prin vasta și remarcabila activitate în domeniul cultural. Prin acest concurs se urmărește stimularea competitivității participanților, în vederea îmbunătățirii relației creație-public-interpret, necesară actului artistic de calitate.

La acest concurs au participat și cursanți ai Școlii Populare de Arte Arad – clasa prof. coordonator Claudia Stesco – care au câștigat premii, după cum urmează:

Gâlea Lorena – Trofeu;

Budiu Iulia – Premiul I;

Mancaș Ariana – Premiul I;

Sigmirean Natalia – Premiul I;

Tiron Darian – Premiul II;

Ilea Bianca – Premiul II;

Haș Miruna – Mențiune.

Concursul a reunit 178 de participanți din 30 de unități de învățământ, din 11 județe, confirmând amploarea și relevanța sa națională. Competiția a fost structurată pe cinci secțiuni: canto clasic liceu, canto muzică ușoară și jazz, canto clasic academic, teoria muzicii și istoria muzicii.

Pagini realizate de Laura Maria Ilea

MONITORUL
cultural

Maria Furnea, Luna amară într-un lan cu lavandă

CENTRUL CULTURAL JUDEȚEAN ARAD

